



Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 8 XVIII Liceum Ogólnokształcące

Filozofia-klasa1 LO

I. Zasady oceniania i sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych

1. Ocenianie ma charakter systematyczny i wieloaspektowy.
2. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności: odpowiedzi ustne (obejmujące zakres trzech ostatnich zagadnień), prace pisemne, prace klasowe / sprawdziany (zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem, obejmujące większą niż trzy zagadnienia partię materiału i trwające ponad pół godziny), testy sprawdzające (wiadomości i umiejętności), kartkówki (pisemna forma sprawdzająca znajomość trzech ostatnich zagadnień bez obowiązku wcześniejszego zapowiadania), samodzielnie opracowany materiał (np. referat, elementy wykładu, prezentacja multimedialna, projekt, itp.).
3. Ocena jest jawna i (na prośbę ucznia lub rodzica) szczegółowo uzasadniona.
4. Pozostałe zasady obowiązujące przy zastosowaniu ustalonych form sprawdzania wiedzy i umiejętności oraz tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej określa Statut Szkoły.

II Ogólne założenia edukacyjne i cele programowe:

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I. Rozumienie filozofii jako fundamentalnego – obok nauki, sztuki, religii i prawa – składnika dziedzictwa kultury śródziemnomorskiej.
- II. Świadomość wpływu starożytnej filozofii greckiej na europejską kulturę późniejszych epok, a zwłaszcza na literaturę piękną, naukę i religię.
- III. Znajomość głównych dyscyplin filozoficznych, ich problematyki i terminologii.
- IV. Dostrzeganie w poglądach wielkich filozofów starożytnych paradygmatów myślowych, które są obecne w kulturze aż do czasów dzisiejszych.
- V. Identyfikowanie różnych problemów, stanowisk i nurtów filozoficznych na przykładach pytań i twierdzeń wielkich filozofów starożytnych.
- VI. Rozwijanie krytycznego myślenia i sprawności logicznych poprzez analizę wybranych pytań i argumentów filozoficznych.
- VII. Umiejętność jasnego formułowania i rzetelnego uzasadniania własnych poglądów filozoficznych w dyskusji.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- I. Pojęcie filozofii.
Uczeń:
 - 1) przedstawia etymologię słowa filozofia;
 - 2) wymienia i charakteryzuje ważniejsze dyscypliny filozofii: metafizyka (ontologia), epistemologia, etyka, filozofia przyrody, antropologia filozoficzna, teologia filozoficzna, filozofia piękna i sztuki (estetyka), filozofia polityki;
 - 3) objaśnia arystotelesowski podział filozofii na filozofię teoretyczną, praktyczną i pojetyczną;
 - 4) określa rolę logiki jako narzędzia nauki i filozofii;
 - 5) wskazuje istotne cechy pytań filozoficznych: ogólność (abstrakcyjność), racjonalność, zorientowanie na to, co ostateczne lub najbardziej podstawowe.

II. Pierwsze pytanie filozoficzne: co stanowi archē świata?

Uczeń:

- 1) rozróżnia znaczenia słowa archē;
- 2) kojarzy imiona jońskich filozofów przyrody (Tales, Anaksymander, Anaksymenes) z przyjętymi przez nich zasadami (woda, bezkres, powietrze);
- 3) przedstawia koncepcję czterech żywiołów jako pierwszą próbę rozwiązania problemu elementarności;
- 4) dostrzega w metodzie jońskich filozofów przyrody załączek empirycznej metody naukowej: obserwacja zjawisk przyrodniczych oraz wysuwanie hipotez wyjaśniających te zjawiska.

III. Pierwsze spory filozoficzne.

Uczeń:

- 1) analizuje pytanie „czy istnieje jedna zasada, czy wiele zasad rzeczywistości?” oraz w jego kontekście rekonstruuje spór między monizmem (np. Tales) a pluralizmem (np. Empedokles);
- 2) dyskutuje na temat „czy rzeczywistość w swej istocie jest zmienna, czy niezmienna?”, przedstawiając argumenty na rzecz wariabilizmu (Heraklit) oraz statyzmu (eleaci);
- 3) dostrzega w rozumowaniach eleatów załączek procedury dowodzenia (Parmenides) oraz argumentacji typu *reductio ad absurdum* (paradoksy Zenona z Elei);
- 4) wskazuje na wybranym przykładzie na obecność poglądów filozofów starożytnych w filozofii nowożytnej lub współczesnej (np. heglizm lub filozofia procesu jako odmiana wariabilizmu).

IV. Atomizm grecki (filozofia Leucypa i Demokryta) jako paradygmat ontologii naturalistycznej.

Uczeń:

- 1) formułuje własną odpowiedź na pytanie „czy istnieją przedmioty proste (niepodzielne)?” oraz w jego kontekście objaśnia stanowisko atomizmu i argumenty na jego rzecz;
- 2) podaje przykłady wyjaśniania wybranych zjawisk w świecie w odwołaniu do procesów składania i rozkładania konfiguracji składników prostszych;
- 3) przedstawia w zarysie historię poszukiwania w nauce nowożytnej i współczesnej najmniejszych cząstek materii;
- 4) rekonstruuje ponadczasowy spór o to, czy ludzkie czynności umysłowe można wyjaśnić wyłącznie w odwołaniu do procesów fizycznych: materializm vs. dualizm.

V. Filozofia Sokratesa jako początki filozofii człowieka i etyki.

Uczeń:

- 1) charakteryzuje filozofię Sokratesa w kontekście jego życia i postawy moralnej;
- 2) objaśnia koncepcję uprawiania filozofii poprzez autorefleksję lub samoświadomość (hasło „poznaj samego siebie”);
- 3) definiuje terminy: *psychē*, *aretē*, *daimonion* jako kluczowe terminy filozofii Sokratesa;
- 4) dyskutuje na temat „dlaczego ludzie postępują źle?”, przedstawiając tezę intelektualizmu etycznego oraz argumenty za i przeciw niemu.

VI. Filozofia Platona jako paradygmat metafizyki antynaturalistycznej.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia platońską teorię idei jako niematerialnych, niezmiennych i wiecznych wzorców dla zmiennych i czasowych rzeczy fizycznych oraz stosuje ją do wybranego sporu filozoficznego (np. sporu o to, czym są lub jak istnieją liczby);
- 2) objaśnia platońską teorię poznania, definiując termin *anamneza*;
- 3) krytycznie rekonstruuje platoński argument na rzecz nieśmiertelności duszy z jej podobieństwa do wiecznych idei
- 4) porównuje platońską i biblijną koncepcję początku świata.

VII. Filozofia i kultura europejska jako „przypisy do Platona”.

Uczeń:

- 1) przedstawia oraz interpretuje wielkie alegorie Platona, „jaskinia” (Państwo, 514 a – 517 a),;
- 2) objaśnia sens potoczny i sens pojęcia miłość platoniczna;
- 3) wyjaśnia sens potoczny i sensy filozoficzne terminu idealizm;

4) wskazuje na wybranym przykładzie na obecność platonizmu w późniejszych epokach (np. w teologicznej myśli średniowiecznej, w nowożytnym matematycznym przyrodoznawstwie, w politycznych próbach budowania „państwa doskonałego”).

VIII. Filozofia Arystotelesa jako próba pogodzenia dotychczasowych opozycji filozoficznych.
Uczeń:

- 1) objaśnia teorię możliwości i aktu jako próbę pogodzenia wariabilizmu i statyzmu;
- 2) przedstawia teorię materii i formy jako próbę pogodzenia materializmu (naturalizmu) i platonizmu (antynaturalizmu);
- 3) próbuje odpowiedzieć na pytanie „kim jest człowiek?” oraz w jego kontekście wyjaśnia koncepcję człowieka jako jedności ciała i duszy;
- 4) ilustruje na wybranych przykładach koncepcję cnoty jako trwałej dyspozycji do zachowania właściwej miary;
- 5) omawia jedno z innych ponadczasowych osiągnięć filozofii Arystotelesa (do wyboru: klasyczna koncepcja prawdy, koncepcja eudaimonii jako celu ludzkiego życia, koncepcja przyjaźni, typologia i ocena ustrojów politycznych).

IX. Epikureizm i stoicyzm jako dwa paradygmaty etyki.

Uczeń:

- 1) porównuje epikurejski hedonizm i stoicki perfekcjonizm jako załączki (odpowiednio) konsekwencjalizmu i deontologizmu;
- 2) rekonstruuje spór o kryterium moralnej oceny czynu: skutki dokonanego czynu (np. osiągnięcie stanu braku cierpienia i lęku) vs. wewnętrzna charakterystyka Szkoła ponadpodstawowa — filozofia 17 czynu (np. stan harmonii z rozumną naturą);
- 3) rozpatruje wybrane problemy etyczne na tle współczesnego sporu między konsekwencjalizmem (np. utylitaryzm) a deontologizmem (np. etyka kantowska);
- 4) podaje przykłady obecności wątków epikurejskich i stoickich w literaturze polskiej.

X. Tropy sceptyczne jako ponadczasowe wyzwanie dla epistemologii.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega względność spostrzeżeń;
- 2) identyfikuje na wybranych przykładach regres, błędne koło oraz arbitralność w uzasadnieniu;
- 3) rozważa problem, czy jest możliwe usunięcie niezgodności poglądów między ludźmi;
- 4) analizuje pytanie „czy osiągnięcie wiedzy jest możliwe?” oraz w jego kontekście rekonstruuje epistemologiczny spór między dogmatyzmem a sceptycyzmem.

XI. Początki filozoficznej teologii.

Uczeń:

- 1) przedstawia główne starożytne koncepcje absolutu (Boga): demiurg oraz idea dobra (Platon), nieporuszony poruszyciel (Arystoteles), rozumna natura świata (stoicyzm), prajednia (Plotyn);
- 2) wyjaśnia wpływ filozofii starożytnej na formowanie się teologii i filozofii chrześcijańskiej;
- 3) rekonstruuje filozoficzno-duchowe poszukiwania św. Augustyna: manicheizm, sceptycyzm, neoplatonizm, chrześcijaństwo.

XII. Początki estetyki.

Uczeń:

- 1) objaśnia dominujące w starożytności pojęcia sztuki (jako umiejętności wytwarzania czegoś według reguł) i porównuje je z wybranym (nowożytnym lub współczesnym) pojęciem sztuki;
- 2) dyskutuje na temat „co stanowi kryterium piękna?” i w jego kontekście przedstawia Wielką Teorię pitagorejczyków (proporcja jako kryterium piękna);
- 3) omawia wybrane treści Poetyki Arystotelesa – pierwszego systematycznego dzieła z zakresu teorii i filozofii literatury: typologia sztuki poetyckiej, koncepcja tragedii, pojęcia mimēsis i katharsis (jedno zagadnienie do wyboru)

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma niewielką wiedzę określoną w podstawie programowej,
- nie stosuje się do uwag nauczyciela, wybiórczo traktuje polecenia,
- podczas pracy w grupach nie bierze udziału w zadaniu,
- zeszyt prowadzi niestarannie.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma wiedzę określoną w podstawie programowej z niewielkimi brakami,
- stosuje wiedzę i umiejętności w sytuacjach typowych,
- rzadko stosuje się do uwag nauczyciela,
- w czytanych tekstach odróżnia fakty od opinii,
- z pomocą nauczyciela formułuje proste ustne i pisemne wypowiedzi zawierające własne poglądy dotyczące zagadnień filozoficznych,
- niechętnie podejmuje współpracę z innymi członkami grupy w trakcie zadań grupowych.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej,
- potrafi posłużyć się wiedzą i umiejętnościami w typowych sytuacjach,
- porównuje informacje zawarte w różnych źródłach i korzysta z nich ze zrozumieniem,
- potrafi określić wiarygodność źródeł informacji,
- korzysta z uwag nauczyciela,
- uczestniczy w zadaniach grupowych,
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji tekstu filozoficznego,

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej,
- potrafi się nimi posłużyć w sytuacjach problemowych,
- analizuje i porównuje dane zawarte w różnych źródłach, a także samodzielnie je interpretuje,
- stosuje się do uwag prowadzącego, a jednocześnie potrafi dyskutować i podawać argumenty w obronie własnego zdania,
- samodzielnie i kreatywnie rozwiązuje postawione problemy,
- czynnie i kreatywnie uczestniczy w zadaniach grupowych,
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń

- spełnia wszystkie wymagania niezbędne do uzyskania stopnia bardzo dobrego, a ponadto:
- rozwiązuje problemy filozoficzne w sposób kreatywny wykazując się wszechstronną i gruntowną wiedzą filozoficzną